

mět, který by mohl býti stranou v řízení. Z toho plyne, že rozhodnutí vydaná proti takovéto korporaci po jejím zániku nejsou vykonatelná, z čehož se dále podává závěr, že nelze ani proti neexistujícímu právnímu podnětu vydati rozhodnutí, jež by potom byla nevykonatelnými. Jaká je tu tedy ochrana procesního odpůrce zaniklé právnické osoby, o níž mluví literatura a judikatura (sb. č. 15.687, 14.634)? Spočívá snad jen v tom, že bude vydáno rozhodnutí, které potom není vykonatelné, jako vidíme v případě citovaného rozhodnutí R I 223/42? (Vide výše uvedené rozh. z 10. dubna 1941, Rv II 866/38.) Tu nejde snad jen o případy zániku spolků jejich úředním rozpuštěním, kde je prohlášena možnost propadnutí jejich jmění, nýbrž v všech spolcích, kde otázka sukcese není upravena v souladě s obecnými předpisy o sukcesi. Již tím se prokazuje správnost výše uvedeného názoru, že po zániku spolku, ať nastal před nebo po zahájení sporného řízení, nemůže býti vydáno rozhodnutí ve věci samé. Že tento stav je nežádoucí, jest jasné, a že právní stav je v tomto směru velmi primitivní, bylo již řečeno. Leč to není důvodem k tomu, aby byla poskytována odpůrci takovéto právnické osoby, s kterým byl zahájen spor, ochrana jeho domnělých práv tím, že se pokračuje v zahájeném již sporu i po jeho zániku, když výsledek tohoto sporu nemůže se v exekučním řízení projevit. Kdyby pak proti tomuto názoru bylo dovoleno skončiti spor a zaniklému spolku bylo přiznáno oprávnění státi v exekučním řízení jako vymáhající strana, pak by byla jak odpůrci tohoto spolku, tak i třetím osobám odňata možnost ochrany, přiznaná žalobami podle §§ 35 a násl. ex. ř., z čehož je jistě dostatečně patrné, že takový názor správný není a naopak potvrzuje se tím názor námi výše hájený.

Glosy a aktuality.

Několik poznámek k nařízení z 6. února 1943, Říš. zák. str. 80.*)

Nařízení z 6. února 1943, Ř. z. str. 80, o přizpůsobení předpisů rodinného práva, mění podstatně předpisy o popírání manželského původu dítěte a zasahuje i případy litispendentní.

Vzhledem k početnosti zahájených sporů toho druhu zajímá nás, pokud tyto zahájené spory jsou dotčeny novou úpravou.

Nařízení retrotrahuje v § 8 svoji působnost i na právní poměry založené před účinností nařízení vytýkající, že se ho má s určitými výjimkami, citovanými v 1. odstavci § 8,

použití i tehdy, narodilo-li se dítě před účinností nařízení.

Zcela obecně má tedy zpětnou působnost i předpis § 156 obč. zák. ve znění § 5 nařízení a platí tento předpis stanovící popěrnou lhůtu ve spojení s odst. 2, § 8 nař. i pro spory již zahájené. Ve sporech dosud pravoplatně neskončených bude zkoumati otázku včasnosti žaloby podle tohoto § 156 obč. zák. v novém znění ve spojení s odst. 2, § 8 nař., a nikoliv dle dříve platného § 156. I v opravném řízení budou rozhodná nová ustanovení o popěrné lhůtě, když řízení v těchto sporech jest podle § 6 officiosní. Předpis § 6 nař. platí totiž i ve sporech již zahájených, třebaš § 8 mluví o retrotrakční působnosti jen ohledně předpisů článku 2 nařízení, v kterémžto článku § 6 není za-

*) V některém z příštích čísel přineseme o věci podrobně pojednání od s. r. Dr. Fialy.

řazen. § 6 obsahuje totiž formální právní předpisy a ty v důsledku kogentní povahy procesního práva platí výlučně od doby nabytí účinnosti nařízení. (Dosud platící procesní předpisy, obsažené ve vl. nař. č. 180/41 Sb., mohly býti proto vlád. nař. č. 61/43 Sb. zrušeny.)

Nové nařízení nemá vlivu na aktivní legitimaci ve sporech zahájených v době účinnosti nařízení. Třebas nové nařízení nepřiznává aktivní legitimaci ve sporu dítěti samotnému a jeho dědicům a jen v omezené míře přiznává ji zástupci, zachovává aktivní legitimaci všem osobám, kterým tato příslušela podle dříve platného § 156 obč. zák. a o jichž žalobě v době účinnosti nařízení spor byl již zahájen (§ 232 c. ř. s.), a to výslovným ustanovením § 11, odst. 1, věta druhá.

Spornější a zajímavější je vliv nového nařízení na další trvání pasivní legitimace ke sporu, byl-li tento zahájen před účinností nařízení. Jde o to, vstupuje-li do sporu všeobecně v zahájených sporech na místo opatrovníka k obhájení manželského původu dítě samo.

Dr. Loula ve svém komentáři k novému nařízení v roč. V, č. 2 Nových zákonů a nařízení uvádí, že pokud jde o spory zahájené v den nabytí účinnosti nařízení, jsou dána zvláštní ustanovení — mimo jiné případy zde nepřicházející v úvahu — jen pro spory o popírání manželského původu dítěte zákonným zástupcem muže, jeho dědici a dítětem, a že zvláštní předpisy nejsou dány mimo jiné pro spory manžela na oduznání manžel. původu dítěte podle dosavadního § 158 obč. zák. Ač výslovně to není vyjádřeno, zdálo by se, že zastává stanovisko, že vstup dítěte do sporu na místo opatrovníka nastává jen tehdy, je-li žalobcem ve sporu již zahájeném v době účinnosti nařízení zástupce muže nebo jeho dědicové. Ustanovení o vstupu dítěte do sporu

na místo opatrovníka je totiž obsaženo ve zvláštním předpisu § 11 nařízení.

Dr. Kučera v přehledu změn a předpisů rodinného práva, uveřejněném v České advokacii, roč. XXV, č. 2 uvádí zcela obecně, že ve sporech o oduznání původu dítěte, které dosud nebyly skončeny, vstupuje na místo opatrovníka dítě.

I v praxi tato aktuální otázka vyvolává protichůdné názory.

Základní předpis o zpětné platnosti působnosti nařízení, jímž jest § 8, odst. 1 nař., má dikci zcela všeobecnou, když praví, že předpisy čl. 2 nehledě k výjimkám, které nás zde nezajímají, užiti jest též, narodilo-li se dítě před nabytím účinnosti nařízení. — Čl. 2 normuje v § 159 ve znění upraveném § 5 nař. popěrné právo a uvádí, že žalobu jest podati na dítě. — Říká-li § 11, odst. 1 nař., že předpisy nařízení platí u zahájených sporů také tehdy, byla-li žaloba vznesena zákonným zástupcem nebo dědicem muže neb dítětem, je tím vyjádřeno, že platí předpisy nového nařízení i v případech normálních, kde žaloba byla vznesena manželem samotným. Jinak slova »auch dann« byla by zcela zbytečná. Vytčení, že v zahájených sporech platí předpisy nařízení i tehdy, vystoupil-li jako žalobce zákonný zástupce, dědic muže nebo dítě, stalo se asi proto, že tyto subjekty podle nového nařízení nemají aktivní legitimace, případně má ji zástupce zákonný jen v omezené míře. Říká-li pak třetí věta 1. odst. § 11, že na místě opatrovníka k obhájení manželského původu vstupuje do sporu dítě, aniž by se výslovně vstup omezoval jen na spory zahájené zákonným zástupcem neb dědicem muže (jako to vyjadřuje věta druhá slovy »für solche Verfahren«), je jasno, že tento předpis vztahuje se na všechny spory zahájené v době, kdy nařízení stalo se účinným. Že tato věta třetí

se nevztahuje jen na spory zahájené subjekty v první větě uvedenými, plyne z toho, že v druhé části věty třetí jest právě výslovně uvedeno, že opatrovník k obhájení manželského původu zůstane dále passivním subjektem sporu, je-li žalobcem dítě tedy jeden ze subjektů v první větě zmíněných.

Změna passivního subjektu — totiž vstup dítěte do sporu na místo opatrovníka — nastane tedy ve všech sporech zahájených v době, kdy nařízení nabylo účinnosti. Vstup dítěte do sporu nastane ex lege, aniž by bylo třeba návrhu žalobcova. Ustanovení curatora ad actum pro dítě procesně nezpůsobilé stane se patrně jen k návrhu žalobce (§ 8 c. ř. s.). Kdyby vstup dítěte do sporu se neuskutečnil, bylo by řízení zmatečné podle § 477, č. 4 c. ř. s., když nadále jen dítě je stranou ve sporu.

I ve sporech, které byly zahájeny již v den účinnosti nařízení, přísluší státnímu zástupci oprávnění uvedená v § 6, odst. 1, č. 4, ježto § 6 jako norma formálně právní platí výlučně od doby, kdy nařízení nabylo účinnosti. Státní zástupce musí být tedy i v těchto sporech vyrozumíván o stáních a musí mu být doručován rozsudek, když má samostatné odvolací právo.

Záboj Věšín.

Nejvyšší soud o nárocích soukromého zaměstnance při bezdůvodném propuštění.

V čísle 2-3 tohoto ročníku Právní praxe byla uveřejněna diskuse mezi mnou a Drem Josefem Krocem, týkající se otázky vlivu předpisů o řízení práce na ustanovení zákona o soukromých zaměstnancích 154/34 Sb. Předmětem jejím byla zejména problematika nároků soukromého zaměstnance, kterého zaměstnavatel bezdůvodně propustil bez souhlasu úřadu práce. Shodli jsme se s Drem Krocem, že za platnosti předpisů o

řízení práce není soukromý zaměstnanec omezen na nároky v § 37 zák. 154/34 Sb. uvedené, zejména není omezen v požadování platu pouze na dobu výpovědní lhůty. Zastával jsem proto názor, že zaměstnanec takto propuštěný má naopak nárok na plat dotud, dokud pracovní poměr neskonečí řádnou výpovědí, schválenou úřadem práce nebo důvodným okamžitým rozvázáním pracovního poměru. K tomuto stanovisku jsem dospěl, vycházející z úvahy, že zavedením řízení práce padá předpoklad, z něhož vychází § 37 zák. 154/34 Sb., ježto projev vůle, jímž zaměstnavatel bezdůvodně propouští soukromého zaměstnance, nemůžeme již nadále chápati alespoň jako výpověď k nejbližšímu termínu. To nelze z toho důvodu, poněvadž k platnosti takovéto výpovědi by bylo zapotřebí souhlasu úřadu práce, bez něhož je projev vůle vypovídající pracovní poměr juristicky ničím (§ 23, odst. 2 vl. nař. 154/42 Sb.).*)

Těmito otázkami zabýval se také Nejvyšší soud a zaujal v nich celkem shodné stanovisko, jako je názor, k němuž jsem dospěl. Tak v rozhodnutí ze dne 16. listopadu 1942, č. j. Rv II 369/42 se praví doslova:

»Vládní nařízení ze dne 23. ledna 1941, č. 46 Sb., bylo vydáno podle § 1, odst. 1 nařízení říšského protektora, kterým se prodlužují a mění některá ustanovení ústavního zákona zmocňovacího ze dne 15. prosince 1938, čís. 330 Sb. Mělo tedy moc zákona a veškerá ustanovení dřívějších zákonů, tedy také zákona čís. 154/1934 Sb., pokud odporovala ustanovením tohoto vládního nařízení, pozbyla platnosti dnem jeho účinnosti. Nařízení toto stanovilo v odstavci prvním § 15, že ministerstvo sociální a zdravotní správy může v dohodě s příslušným ministerstvem stanoviti vyhláškou v Úředním listě, že pracovní (učební) poměr může býti sjednán anebo rozvázán jen

*) Srovnej můj článek: Zánik pracovního poměru a souhlas úřadu práce, Právní právo, roč. XIV., čís. 12 a dále: Bezdůvodné propuštění soukromého zaměstnance, Práce a hospodářství, roč. III., čís. 4—5.

se souhlasem úřadu práce. Odstavec 2 tohoto nařízení stanovil, že přijetí nebo propuštění bez předchozího souhlasu úřadu práce jest neúčinným. V § 16/2 uvádělo citované nařízení, kdy není třeba souhlasu při rozvázání pracovního (učebního) poměru a pod čís. 1 stanovilo, že tomu tak je, »může-li být podle platných předpisů pracovní (učební) poměr zrušen bez dodržení výpovědní lhůty«. Ustanovení této vyhlášky o omezení výměny pracovního místa (§§ 15—19) byla, pokud jde o zaměstnance ve vyšších službách podniků stavebních, provedena vyhláškou ze dne 28. července 1941, čís. 175 Úředního listu. Služební poměr zaměstnanců ve vyšších službách může být podle § 32 zákona čís. 154/1934 Sb. zrušen každou stranou z důležitých důvodů a to, byl-li ujednáán na určitý čas, před jeho uplynutím, jinak bez výpovědi. Tomuto zákonnému ustanovení jest rozuměti tak, že strana jest oprávněna zrušiti služební poměr jen, když k tomu má v době zrušení důležitý důvod a tento důvod také v případném sporu dokáže. Bez důležitého důvodu není oprávněna zrušiti služební poměr předčasně nebo bez výpovědi a učiní-li tak, jde o bezdůvodné zrušení služebního poměru, o němž jednájí §§ 37 a 38, odst. 2 zákona čís. 154/1934 Sb. Z doslovu ustanovení vládního nařízení čís. 46 1941 Sb., že souhlasu není třeba k rozvázání pracovního poměru, může-li být podle platných právních předpisů pracovní (učební) poměr zrušen bez dodržení výpovědní lhůty, vyplývá nařízením jasně a jednoznačně, že vládní nařízení mělo na mysli jen případy, kdy strana je oprávněna zrušiti služební poměr bez výpovědi a nikoliv též případy, kdy strana, ačkoliv k tomu oprávněna není (§§ 37 a 38, odst. 2 zákona čís. 154/1934 Sb.), tedy nemajíc sice důležitého důvodu, přece tak činí. Vývody dovolání nejsou způsobily vyvrátiti správnost tohoto výkladu § 16/2, čís. 1 vládního nařízení čís. 46/1941 Sb. opřeneho o jeho jasné a určité znění. Rozhodnutí čís. 18.150 Sb. n. s. doličující, že zaměstnavatel může i za platnosti vládního nařízení čís. 32 1939 Sb. (vlád. nař. čís. 46 1941 Sb.) zrušiti služební poměr s poskytnutím lhůty, uvádí výslovně, že důvody zrušení musí být dány v době zrušení služebního poměru a prokázány ve sporu. Vychází tedy z téhož právního názoru, jaký zaujal dovolací soud v souzeném sporu. Jestliže však vládní nařízení čís. 46/1941 Sb. stanovilo, že souhlasu úřadu práce k rozvázání pracovního poměru není třeba, když je strana k zrušení oprávněna, majíc k tomu důležitý důvod, vyslovilo současně, že souhlasu úřadu

práce je třeba, když strana, nemajíc důležitého důvodu, není oprávněna ke zrušení služebního poměru bez výpovědi. Bezdůvodné předčasné zrušení služebního poměru bylo proto podle § 15, odst. 2 vlád. nař. čís. 46/1941 Sb. právně neúčinné a trvání služebního poměru není tím dotčeno. Nelze proto posuzovati žalobní nárok podle § 37 zák. čís. 154/1934 Sb., o který jej žalobce v dovolání opírá.«

Dospívá tedy Nejvyšší soud k názoru, že pro posouzení nároků zaměstnance bezdůvodně bez souhlasu úřadu práce propuštěného neplatí ustanovení § 37 zák. čís. 154/1934 Sb.

V rozhodnutí z téhož dne č. j. Rv II 387/42 vyslovil Nejvyšší soud totož. Kromě toho pak ještě uvedl:

»Dovolací soud zjistil, že žalovaná strana neměla v září 1941 důvody k předčasnému zrušení služebního poměru se žalobcem. V důsledku toho nebylo žalovanou stranou provedené a dopisem ze dne 1. října 1941 žalobci potvrzené zrušení poměru právně účinným a služební poměr trval dále. Žalobce byl proto povinen, když se stal práce schopným, nastoupiti zaměstnání u žalované. Mezi stranami stalo se nesporným, že žalobce v měsíci lednu 1942 práci nenastoupil a žalobce nedokázal, že se tak stalo z příčin vzešlých na straně žalované. Okolnost, že žalovaná neodvolala předčasné zrušení služebního poměru, provedené ke dni 30. září 1941, není takovou na straně žalované vzešlou příčinou, poněvadž, jak bylo doličeno, k tvrzenému předčasnému zrušení služebního poměru vůbec nedošlo. Není proto žalobní nárok na služební požitky žalobcovy za měsíc leden 1942 po právu.«

Zde se zabývá Nejvyšší soud ještě jednou zajímavou otázkou, a dochází k názoru, že zaměstnanec bezdůvodně propuštěný musí se přesto nabídnouti k práci zaměstnavateli, i když tento neoprávněně zrušení pracovního poměru neodvolal. Zaměstnanec nemůže se ovšem zaměstnavateli vnučovati, nenabídne-li však své služby po bezdůvodném propuštění, a neprokáže-li tedy ochotu pracovati, nemá nároku na plat. Z tím uvádím jen tyto bezprostřední

důsledky plynoucí z rozhodnutí Nejvyššího soudu a podotýkám, že tím není vyřešena ještě celá problematika vzájemných nároků a povinností smluvních stran pracovního poměru po bezdůvodném propuštění. K věci se proto ještě vrátím. Dodávám jen, že vydáním vl. nař. č. 154/1942 Sb. se na věci ničeho nezměnilo a mají proto vývody Nejvyššího soudu plnou platnost i nyní. Karel Srna.

Ještě o promlčení nároku na odměnu za práce nedomovnické.

Ke glose uveřejněné v posledním čísle Právní praxe o promlčení nároku na mzdu za práce nedomovnické připojuji několik poznámek.

I.

Co do právní konstrukce tohoto nároku jest rozeznávat tři případy:

1. Jde o práce nedomovnické, vykonávané na základě řádné smlouvy pracovní (služební nebo o dílo), neodporující ustanovení § 6, odst. 2 zákona domovnického o přiměřenosti přislíbené úplaty za tyto práce.

2. Jde o práce nedomovnické, vykonávané sice na základě smlouvy pracovní mezi vlastníkem domu a domovníkem, ať už výslovně, nebo mlčky uzavřené, ale neodpovídající, co se týče odměny, velicému předpisu citovaného zákona.

3. Jde o práce nedomovnické, vykonávané domovníkem bez smlouvy s vlastníkem domu, tedy bez příkazu.

Pokud jde o otázku promlčení nároku na úplatu za tyto práce, jest k jednotlivým případům uvést:

Ad 1. Smlouva mezi vlastníkem domu s domovníkem o výkonu prací nedomovnických, v níž jest smluvěna za tyto práce odměna přiměřená («mzda v místě obvyklá»), jest platná a jde o řádnou smlouvu pracovní podle § 1151 obč. zákona. Tomuto případu jest postaviti na roveň i smlouvu, v níž sice byl smlouven výkon prací nedomovnických, ale nebylo nic ujednáno o odměně za ně, ježto v takovém případě platí domněnka § 1152 obč. zák., že totiž byl smlouven přimě-

řený plat. V obou právě jmenovaných případech je nárok na zaplacení odměny nárokem ze smlouvy pracovní a platí proto pro jeho promlčení tříletá promlčecí lhůta dle § 1486 obč. zák.

Ad 2. V tomto případě jest především nutno si ujasniti, zda nárok na zaplacení přiměřené odměny spočívá na smlouvě pracovní, či zda jde o nárok z bezdůvodného obohacení. Jádrem této otázky se koncentruje do úvahy, zda může existovati smlouva pracovní jako taková, jestliže její ustanovení o úplatě za vykonanou práci jest nicotné.

Rozhodným pro posouzení této otázky bude zjištění, zda ustanovení o úplatě patří při smlouvě pracovní mezi essentialia či accidentalia negotii. § 1151 obč. zák. obsahuje definici obou typů smlouvy pracovní — t. j. smlouvy služební a smlouvy o dílo. Při definici smlouvy o dílo mluví tu zákon výslovně o tom, že jde o převzetí závazku zhotoviti nějaké dílo za plat. Při smlouvě o dílo tedy nesporně patří úplatnost a úmluva o určitém platu či bezplatnosti (§ 1152 obč. zák.) k podstatným náležitostem tohoto právního jednání. Porovnáme-li pak ustanovení § 1152 obč. zák. o smlouvené bezplatnosti konaných prací s o domněnce, že je smlouven plat přiměřený s definicí smlouvy služební podle § 1151 obč. zák., musíme dojiti k názoru, že i při smlouvě služební jest stanovení výše úplaty (ať již přímo ciferně či domněnkou podle § 1152 obč. zák.) či bezplatnosti náležitostí podstatnou.

Stejného názoru je i komentář Rouček-Sedláčkův, který poukazuje k tomu, že úplatnost jest podstatnou náležitostí obou typů smlouvy pracovní a že i při výslovné úmluvě o »bezplatnosti« jede jen o zaplacení jinak než penězi, ježto určitý hospodářský důvod ke konání práce zde vždy musí býti.

Jestliže tedy jest ve smlouvě pracovní ustanovení o výši odměny nicotné, pak se tím stává nicotnou smlouva celá, a to proto, že jí chybí jedna z podstatných náležitostí.

Zde nelze již použiti domněnky § 1152 obč. zák. a na místo nicotného ustanovení o výši odměny prostě dosaditi odměnu přiměřenou, ježto § 1152 obč. zák. tuto domněnku výslovně připouští jen pro ten pří-

pad, kde nebylo o výši odměny žádné ustanovení do smlouvy pracovní pojata. Jde o ustanovení speciální a nelze je vykládati extensivně v ten smysl, že shora uvedené domněnky má býti použito nejen na případ, kde výše odměny smluvena nebyla, nýbrž i na ten případ, kde sice ustanovení o výši odměny smlouva obsahuje, ale toto ustanovení jest nicotné podle § 879 obč. zák.

V těchto případech, kde bylo učiněno ohledně odměny za práce mimodomovnické ujednání odporující ustanovení § 6, odst. 2 zák. č. 82/20 Sb., byly tedy vykonané práce poskytnuty domovníkem vlastníku domu bez právního důvodu a tento se o jich hodnotu (ve výši mzdy v místě obvyklé) bezdůvodně obohatil. Nárok na zaplacení odměny jest tedy nárokem podle § 1431 obč. zák., pro jehož promlčení platí obecná lhůta promlčení.

Případu právě probranému sluší postavit na roveň i případ, kde byla výslovně ujednána bezplatnost poskytovaných prací nedomovnických (a to i když výslovně by domovník prohlásil, že chce tyto práce svému zaměstnavateli darovati) a to z toho jednoduchého a jasného důvodu, že jde o obcházení donucujících ustanovení zákona. Připuštění platnosti takového ujednání by otevřelo cestu k co nejširšímu obcházení domovnického zákona a vlastník domu by si mohl na příklad dáti »bezplatný« byt domovnický zaplatiti konáním takovýchto »darovaných« prací nedomovnických. Jest ostatně poukázati také na to, že žádná odměna jest logicky nejmenší mírou odměny nepřiměřeně nízké a není tedy vlastně pojmového rozdílu mezi stanovením odměny ciferně určité avšak pod sazbou mzdy v místě obvyklé a stanovením úplné bezplatnosti. Tento poslední případ jest jen krajním článkem v sestupném řetězu nepřiměřeně nízkých odměn.

Ad 3. Tento případ není v praxi

právě řídký a ve sporech jest často se strany vlastníka domu namítáno, že k určité práci domovník příkaz nedostal. I pak by ovšem mohl vzniknouti domovníku nárok na zaplacení takovéto práce, ovšem jen podle ustanovení o nezmocněném jednatelství (§§ 1136 a n. obč. zák.). Tento nárok se promlčuje rovněž v obecné lhůtě promlčení.

Zda na takovýto nárok by se vztahovalo také ustanovení § 6, odst. 2 domovnického zákona jest sporno, jisto však jest, že toto ustanovení mluví jen o »konání« prací, aniž by blíže stanovilo, zda se tím rozumí jen konání prací na základě příkazu vlastníka domu, či také bez něho.

II.

Pokud jde o praktické důsledky hořejších úvah, dovolil bych si ještě dvě poznámky:

1. Všude tam, kde ve sporech žalobce-domovník prostě tvrdí, že k příkazu žalovaného, vlastníka domu, konal určité práce nedomovnické, za něž mu přísluší odměna v místě obvyklá, uplatňuje nárok na zaplacení odměny z platné smlouvy pracovní a nikoliv z nicotného ujednání, poněvadž výše odměny je stanovena způsobem v § 1152 obč. zák. uvedeným. Této okolnosti si soudy obyčejně nejsou vědomy a ani žalovanými nebývá tato okolnost, pokud jde o otázku promlčení, uplatněna.

2. S ohledem na to, co bylo shora řečeno ad 3, bude za určitých okolností pro žalovaného vlastníka domu výhodnější doznati tvrzený příkaz k výkonu prací nedomovnických s tím, že jde o řádnou smlouvu pracovní, kde výše odměny jest stanovena domněnkou podle § 1152 obč. zák., než tvrditi, že šlo o práce konané bez příkazu, ježto si tím zkrátí promlčení lhůtu na tři roky. Takovýto postup bude na místě tam, kde jde jasně o práce takového druhu, že nárok na jich zaplacení podle §§ 1036 a n. obč. zák. by byl jasně

dán (na příklad oprava vážných závad v domě, obsluha ústředního topení atd.).*) Frant. Coufal.

Původcovská práva**) ve vládním nařízení o oceňování majetku pro účely daňové.

Odstavec 6 § 38 vl. nař. 411/1942 Sb. o oceňování majetku pro účely daňové ustanovuje, že do jinakého jmění se nepočítají původcovská práva k dílům výtvarného umění, písemnictví a hudby ani tato díla sama, jsou-li ve vlastnictví původce nebo po jeho smrti ve vlastnictví jeho manželky nebo dětí... Tato výjimka však neplatí, byla-li původcovská práva nebo vynálezy přenechány za plat třetí osobě.

Poslední věta tohoto odstavce zavádá podnět k četným pochybnostem.

Byla-li původcovská práva převedena na třetí osobu, pak přestala být součástí majetku původce a nemohou být jako taková oceňována. V majetku původce může pak se vyskytovat nejvýše úplata za tato práva, ať už jako hotovost nebo pohledávka a p., pokud ještě v rozhodném okamžiku existuje, nikoliv však původcovské právo samo.

Je tedy zřejmo, že přenechání pů-

*) Podle dosavadní judikatury, jejíž stav autor do podrobnosti podává, záleží délka promlčecí doby tedy jen na tom, zda lze pokládati za »domovnícky (pracovní) poměr«, když práce byly konány, ale ujednání o úplatě za ně bylo protizákonné. Judikatura zastává stanovisko, že v takovém případě »přiměřená úplata«, kterou soud přízná podle vykonané práce, se přisuzuje z právního důvodu obohacení (condictio) a nikoli z právního důvodu smluvního, poněvadž předpis § 1152 obč. z. nedopadá přímo. — Pozn. redakce.

**) Totéž platí i o nechráněných vynálezech a imateriálním majetku živnostenském vůbec (s výjimkou patentů), což je v praxi velmi důležité. Chráněné vzorky také ještě se do »jinakého jmění« nepočítají za předpokladů § 38, č. 6 vl. nař. 411/1942 Sb., neboť to nejsou »vynálezy«. — Pozn. redakce.

vodcovských práv ve smyslu cit. předpisu nelze vykládati jako převod původského práva podle § 16 zák. o právu původském.

Důvodem vzniku oceňovacího nařízení jest snaha připodobnit naše daňové právo daňovému právu říšskoněmeckému a lze tedy předpokládat, že zákonodárce neměl v úmyslu od říšskoněmeckého zákona oceňovacího (Reichsbewertungsgesetz z 16. X. 1934, RgBl. I, S. 1035) se uchylovat, pokud nedal to výslovně na jevo.

Odst. 5, § 67 RBwG, který koresponduje s naším shora cit. ustanovením pak praví: »Sind die Urheberrechte oder Erfindungen einem dritten gegen die Verpflichtung zur einmaligen oder wiederholten Zahlung fester Beträge auf bestimmte oder unbestimmte Zeit zur Ausnutzung überlassen, so gehören sie zum sonstigen Vermögen«. Jak patrně, je formulace RBwG v tomto ohledu přesnější než našeho oceňovacího nařízení, mluvíc o přenechání k využití nikoliv o přenechání původcovských práv. Že i naše oceňovací nařízení míní slovy »byla-li původcovská práva nebo vynálezy přenechány« pouze přenechání využití těchto práv, soudí i Svoboda-Siblík-Semerád-Žofka v komentáři v Nových zákonech a nařízeních, r. IV., str. 1474 i Rozhoň v České advokacii, r. XXV., str. 24.

Složitější je problém, co rozumí se slovy »za plat«. Cit. komentář Svoboda-Siblík-Semerád-Žofka praví: »Plat může spočívat i v podílu na zisku neb výnosu«. A také Rozhoň v cit. článku vykládá slovo »plat« jako jakoukoliv úplatu. Naproti tomu RBwG, jak jest shora citován, počítá do jinakého majetku původcovská práva jen tehdy, byla-li přenechána k využití na určitý nebo neurčitý čas za jednorázové, nebo opěťované platy pevných částek. Komentáře (Dziegolwski-Thünen,

str. 405, Krekeler, str. 343, Haider-Engel, str. 67) opírajíce se o judikaturu podotýkají k tomu, že za pevné částky nelze pokládati případy, kdy práva byla přenechána jen za podíl na zisku nebo příjmu.

Okolnost, že cit. ustanovení oceňovacího nařízení na rozdíl od RBwG mluví pouze o platu bez dalšího omezení, činí věc značně nejasnou.

Každé dílo výtvarného umění, písemnictví a hudby jest tvořeno proto, aby se dostalo do rukou veřejnosti, čímž jedině může splnit svůj úkol. Toto uveřejnění díla obstarávají zpravidla třetí osoby, což leží namnoze již v podstatě věci. Nelze si přece představit, že by skladatel sám provozoval svou symfonickou skladbu, dramatický autor sám provozoval své drama, či spisovatel sám vydával svou knihu, pokud sám není náhodou nakladatelem. Že se tak děje za plat, vyplývá z povahy věci, po případě ze zákona (§ 21 zákona o sml. nakl.).

Uvážíme-li tyto okolnosti shledáme, že z jinakého jmění byla by vyňata pouze původcovská práva k těm dílům, jež na veřejnost se nikdy nedostala.

Pro ocenitelnost původcovských práv platí však vzhledem k jejich nezastupitelnosti zcela jiné předpoklady, než u jiných statků. Hospodářskou cenu jednoho díla (nebo původcovských práv k němu) nemůžeme měřit podle díla jiného. I u téhož autora stává se totiž, že jedno jeho dílo má nečekaný hospodářský úspěch a jiné končí ztrátou. Hospodářská cena vytváří se teprve tehdy, když dílo dostalo se na trh nabídkou a poptávkou. Díla a práva k nim, která se na veřejnost nedostala proto, že autor je nechtěl zveřejnit (viz zájmy immateriální) ceny peněžité nemají, nejsou způsobilým předmětem trhu. Díla nebo práva, která nenašla zájemce, hospodářské ceny rovněž nemají.

S hlediska této úvahy jeví se ustanovení pod č. 6 § 38 zcela zbytečným, neboť vyjímá z jinakého jmění pouze ta práva původská, jež ceny nemají.

Otázka jest, zda odchylka ve formulaci cit. ustanovení oceňovacího nařízení od korespondujícího ustanovení RBwG, jak bylo shora uvedeno jest úmyslná, chtějíc uspořádati věc jinak, než jak je tomu v Říši, či zda je pouze stylistickým nedopatřením.

Důvod, proč byla tato původcovská práva a díla, pokud využití nebylo přenecháno za pevné platy, vyňata z jinakého jmění v RBwG vysvětluje důvodová zpráva (cit. z Krekeler, Reichbewertungsgesetz, str. 344): Im letzteren Fall sind sie nicht zum sonstigen Vermögen zu rechnen, dass sich ihr Wert nur sehr schwer ermitteln lässt. Der mit dieser Bewertung verbundene Arbeitsaufwand würde in keinem Verhältnis zu dem steuerlichen Ergebnis stehen.

Jestliže v Říši ukázaly zkušenosti, že oceňování těchto práv a děl (jichž využití bylo přenecháno jinak než za pevný plat) se nevyplatí pro technické potíže s tím spojené, pak nevyplatí se asi toto oceňování ani v Protektorátu a to tím spíše, že možnost využití původského práva jest v Protektorátu vzhledem k mnohem menšímu počtu zájemců menší a také majetkové hodnoty ocenění unikající jsou v Protektorátu mnohem menší než v Říši.

Domnívám se proto, že odchylka ve formulaci odst. 6 § 38 vl. nař. 411/43 Sb. od formulace odst. 5 § 67 RBwG z 16. X. 1934 není úmyslnou, že naše oceňovací nařízení nemělo v úmyslu upravit tuto otázku jinak, než RBwG a odchylná formulace jest pouze nedopatřením.

Poněvadž jde o otázku značně závažnou doporučovalo by se, aby na její vyřešení bylo při dalších prováděcích předpisech pamatováno.

Karel Scheinplflug.